

Victoria Grozav Biriș, *ÎNVĂȚĂMÂNTUL MEDICAL CLUJEAN ÎN EPOCA GHEORGHE GHEORGHIU-DEJ*, Cluj-Napoca, Casa Cărții de Știință, 2024, 412 p.

Recenzat de DORU CRISTIAN TODORESCU

Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca

doru.todorescu@ubbcluj.ro

Istoria vieții academice clujene, și nu numai, a constituit, în ultimul secol, subiect de cercetare pentru mulți istorici. De-a lungul deceniilor, au văzut lumina tiparului numeroase volume, studii și articole, prin care autorii au încercat nu doar să descopere și să popularizeze modul în care funcționau instituțiile de învățământ superior, impactul pe care l-au avut asupra orașelor în care existau, ci și să scoată în evidență felul în care situația politică existentă la un moment dat la nivel național a influențat învățământul universitar. Acest din urmă aspect constituie și subiectul volumului supus atenției noastre, volum al cărei autoare este Victoria Grozav Biriș.

Doamna Biriș s-a concentrat asupra învățământului superior medical din Cluj în prima jumătate a regimului comunist, mai exact în perioada lui Gheorghe Gheorghiu-Dej. Cercetarea autoarei a început odată cu admiterea sa la studii universitare de doctorat în domeniul Istorie la Universitatea Babeș-Bolyai. Volumul este, în fapt, chiar teza sa de doctorat, susținută în anul 2024 în cadrul Facultății de Istorie și Filosofie (UBB), având-o în calitate de conducător științific pe prof. Marcela Sălăgean, care este și autoarea Cuvântului-înainte.

Volumul are șase capitole, introducere, concluzii și anexe, iar cititorul care-i va parcurge cele peste 400 de pagini va afla detalii interesante despre Facultatea de Medicină din Cluj. Autoarea își începe istoria instituției de învățământ superior alese cu momentul întoarcerii Facultății din refugiul de la Sibiu, după cel de-al II-lea Război Mondial, insistând apoi asupra modului în care a fost reorganizată Facultatea de Medicină și asupra consecințelor noii legi a învățământului adoptată în 1948. Au fost scoase în evidență problemele ivite, situația dificilă pe care a avut-o de înfruntat atât corpul profesoral, cât și studenții odată cu începerea instaurării regimului comunist și adoptarea modelului sovietic în mediul academic. Modelul interbelic a fost schimbat, Medicina s-a desprins de Universitatea clujeană transformându-se într-o instituție de învățământ superior distinctă (care funcționează în acest fel și în prezent). Cu toate că presiunea

regimului a fost mare, profesionalismul și prestigiul învățământului medical clujean s-au păstrat, după cum reiese din volum.

Interesante sunt părțile din volum în care doamna Victoria Grozav Biriș a scris despre: modul cum autoritățile au încercat îndoctrinarea profesorilor și studenților; cum au fost introduse în programele de studii, pe lângă discipline și cursuri de specialitate, materii specifice învățământului politico-ideologic comunist, care nu aveau nicio legătură cu pregătirea viitoarelor cadre medicale; cum se desfășurau concursurile și admiterile la medicină, stomatologie și farmacie; cum au fost organizate și reorganizate catedrele; care au fost modalitățile de colaborare ale profesorilor cu specialiști din afara țării etc. Autoarea nu s-a sfiit să scrie și despre episoadele dureroase prin care a trecut învățământul superior medical de la Cluj. Este vorba despre epurările care au avut loc, în special în rândul cadrelor didactice, dar și printre studenți. În volum, sunt specificate criteriile pe baza cărora s-au făcut epurările și cum s-a derulat procesul de înlocuire a profesorilor. Iar pentru a exemplifica mai bine ce s-a întâmplat în timpul epurărilor, Victoria Grozav Biriș a ales să prezinte câteva studii de caz, toate legate de soarta unor personalități marcante ale medicinei locale și naționale. A fost vorba despre profesorii dr. Iuliu Hațieganu, Iuliu Moldovan, Ioan Goia, Emil Țeposu, Ioan și Leon Prodan și Vasile Cosma.

Capitolul „Student la medicină în epoca dejistă” ne-a atras în mod deosebit atenția pe măsură ce, lecturând paginile sale, am făcut o comparație cu viața studentescă de după 1989, pe care am cunoscut-o. Cititorii vor afla multe despre provocările pe care le-au întâmpinat studenții, mai ales în perioadele în care originea familiei era unul dintre criteriile importante la admitere, despre manifestațiile studentești din 1946 și 1959, despre traiul în căminele studentești, activitățile științifice și culturale destinate studenților, condițiile de studiu, examene, practica agricolă sau despre munca patriotică și, firește, și despre sancțiunile și epurările realizate în rândul studenților în anii stalinismului.

Din volum nu lipsesc nici evocările unor evenimente și realizări pozitive care au avut loc în acea perioadă în domeniul învățământului medical, atenția autoarei îndreptându-se asupra prestigiului internațional pe care l-au cunoscut profesorii dr. Vasile Lucian Bologa și Aurel Moga, Viorel Gligore, Traian Vasulescu, Eugenia Mihalca, precum și asupra relațiilor internaționale stabilite de instituția universitară clujeană.

În ansamblul său, volumul reprezintă o reușită reconstituire a unui episod al învățământului universitar clujean, reconstituire ce va stârni curiozitate, dar credem că și nostalgie. Curiozitate, la

generații mai tinere de studenți, medici, profesori sau iubitori de cunoaștere a trecutului local. Nostalgie...., suntem convinși că pe măsură ce se va afla despre existența acestei cărți, mulți studenți, profesori, personal administrativ de la Medicină, Stomatologie sau Farmacie din vremea lui Gheorghe Gheorghiu-Dej vor dori ca, prin lectură, să-și reamintească de acele vremuri, și poate unii dintre ei chiar vor recunoaște în episoadele menționate în volum evenimente la care au luat parte sau la care au fost martori.

Cele prezentate mai sus sunt doar câteva aspecte evocate de noi referitoare la volum, dar cititorii cu siguranță vor descoperi mult mai multe informații interesante, inedite și utile.